

"Mir — da, nasilje — ne!
Nasilje vodi v revolucijo,
Revolucija pa v izgubo svobode."
Peace — Yes, Violence — No!
Violence leads to revolution, Revolution lead to
los of Freedom,
(Papež Paul VI., za Novo Leto 1978)

"A prince, whose character is thus marked by
every act which may define a tyrant, is UNFIT
to be the ruler of a FREE people".
American Declaration of Independence.
(4th of July, 1776)

V NOVO LETO 1978

"DRUŽINSKA DRUŽBA"

Dr. Franc Blatnik umrl

"Mir-da, nasilje-ne!" je glavna misel Novoletnega voščila papeža Pavla VI. državnim in političnim voditeljem širom sveta. "Nasilje prinese samo svet brez Boga, brez razuma, brez ljubezni. Vojnja in NASILJE, rojena v netoleranci in iracionalnosti bosta vodili v REVOLUCIJO. In REVOLUCIJA VODI V IZGUBO SVOBODE".

Kako resnične so te besede, smo Slovenci krava občutili na svoji koži že med drugo svetovno vojno in občutimo še danes. Komunisti so s satansko iznajdljivostjo porinili mlajubi slovenski narod v žrela okupatorjevega srda, med tem ko so pobijali svoje politične in ideološke nasprotnike. Tako so jih prisilili, da so se iz samoobrambe morali ti začeti boriti proti njim, dostikrat v oblikah, ki so jim bile odurne in nezaželjene. Na desetisoče nedolžnih Slovencev, mož, žena in otrok, je v tej revoluciji izgubilo življenje. Nepopolno uničenje gospodarstva je bilo v imenu takozvane "osvobodilne" vojne povzročeno v času, ko je že vsak otrok lahko videl, da so sile Osi pred neizogibnim polumom. Dvanajstisoč neoboroženih nasprotnikov komunizma je bilo dobesedno poklanih, ko je bilo vojnje že konec. Zakej je bilo to potrebno? Ali iz maščevanja, ali iz bojazni pred njimi? Mislili so da bodo na ta način rešili "ta problem enkrat za vselej" (kot trdi Djilas) in tako zabrisali za njimi vsako sled. V resnici so si pa postavili s tem dejanjem spomenik, ki bo za vedno pričal našim potomcem, da so bili komunisti tista edina politična skupina v celi slovenski zgodovini, ki se je poslužila bratomornega genocida samo zato, da so prišli na oblast. In ko so dosegli, je tradicionalno demokratski slovenski narod izgubil svobodo.

MI, nekomunisti in protikomunisti takih metod nasilja ne moremo niti zagovarjati, še manj pa se jih posluževati. Kot kristjani imamo svojo moralno, ki nam taka sredstva prepoveduje. Logika bi nas zato privledla do zaključka, da je borba kristjana proti komunistom brezupna. Pa ni tako. Zgodovina nam dokazuje, da so nasilstva le začasnega značaja in da v borbi z nasiljem končno le zmagata resnica in pravica. Zato Slovenska država stalno ponavlja: Mi nismo kako prekočasno gibanje, ki bi se za dosego svojega cilja posluževalo nasilstva. Naš bog ni "rop, požig, umor", kot je to učil partizanski "pesnik" Bor. Mi se bomo za dosego svojih ciljev posluževali zakonitih sredstev: prepričevanja, kritiziranja in razkrinkavanja komunističnih laži. Hvala Bogu, da živimo v svobodnem svetu, ki nam tako borbo omogoča. Pri našem delu se bomo opirali na pravice, ki nam pripadajo po načelih človeških pravic zaščitenih v Karti Združenih Narodov, samoodločbe narodov, zaščitenih v Atlantski karti in v veri, da bo končno le prišel čas, ko lažnjivi komunizem in njega nasilje ne bo več kos pritisku velike večine slovenskega naroda, ki se ga boji in ga sovraži ter ga bo končno izpljunil, kot nesnago, iz svojih ust.

Kanadski zavod za družino The Vanier Institute of the Family zagovarja program za obnovo današnje družbe, v kateri vse bolj in bolj kaže, da se drobi na sestavne dele in da je vedno manj, kar bi ljudi družilo. Vsakdo zahteva kar najbolj polno mero pravic zase, ne da bi se pri tem oziral, če s tem ne prikraja pravic drugih in le malo je takih, ki jim je skrb za občo blaginjo resna zadeva, posebno kadar bi družbena pravičnost zahtevala, da se odpovejo kakim nepravilnim privilegijem, ki jih uživajo.

To novo družbo imenuje zavod "družinsko družbo". V tej družbi bodo zopet vidni in upoštevani medsebojni odnosi med ljudmi, ki bodo temeljili

na skrbi za drug drugega ter na delitvi dobrin. V tej družbi bo življenje ljudi v družinah in občinah priznано kot celotnega življenja in bo kot tako tudi upoštevano, ne pa da bi se moralo podrediti zahtevam trga ali birokracije.

Te ideje so sorodne idejam, ki jih je izrazil angleški gospodarstvenik E. F. Schumacher v svoji znani knjigi "Smal iz beautiful". Podnaslov knjige je "Gospodarstvo kot če bi bili ljudje važni". Za dežele razvoja, pa tudi za industrijske dežele, ki jim preti pomankanje virov energije, je važen pojem "vmesne tehnologije" pod katero razume uporabo tehnike v takem obsegu, da koristi vsem ljudem, ne pa uporabo najbolj

dovršene tehnike, ki uničuje kulture, veča brezposelnost in tudi razlike med bogatimi in revetzi.

Zavod je podeliti Schumacherju kot drugemu prejemu kniga nagrado Wilderja Penfielda za "modrost in vodstvo v razvoju človeške družbe". Nagrada se imenuje po znanem mont-realskem živčnem kirurgu Penfieldu, ki je bil prvi predsednik zavoda (prvo nagrado je dobila antropologinja Margaret Mead).

Schumacher je dobil nagrado v Torontu 13. oktobra, toda v zvezi s to slovesnost je prebil v Kanada dobo od 25. septembra do 22. oktobra. Predaval je v večih mestih začevši s Sydnem v Novi Škotski do Edmontonu v Alberti.

V petek pred Božičem je v Patersonu, N.J. umrl znani slovenski salezijanec dr. Franc Blatnik. Bil je markantna osebnost in priznan voditelj mladi ne. Neizmerno dobrega je storil za slovenske izseljence v Srbiji med II. svet. vojno. Obiskoval jih je, jim nosil pisma, tudi podporo, katero je dobil od ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana. Ti obiski so bili vedno tvegani. Pozneje je bil osebn zveza med škofom Rožmanom in Sveto stolico. S sedanjim svetim očetom Pavlom VI., ki je bil kot msgr. Montini v državnem tajništvu Svete Stolice, sta bila dobro poznana. V III. zvezku škof Rožman najdemo na mnogih mestih njegovo ime v zvezi z raznimi posredovanji in akcijami. Po vojni je bil nekaj časa ravnatelj katakomb sv. Kalista. Bil je napolje slovenskim komunistom in je moral iti. Ko je prišel v Ameriko, je delj časa deloval med Puerto Ricanci v San Justo, od tam je prišel v Paterson, N.J., kjer imajo salezijanci svoj samostan in šolo.

Bil je netrudni borec proti zmotam komunizma in je napisal mnogo člankov v AD. — Obiskoval je slovenske naselbine po Ameriki in Kanadi. Po

† C. g. FRANC BLATNIK

vsod je imel mnogo prijateljev. Pogrešali ga bodo zlasti Slovenci iz Washingtona. Bil je njihov neuradni župnik. Vsako prvo nedeljo je maševal v kapeli Marije Pomagaj, kjer so peli vedno tudi liturgije MB. Večkrat mi je pisal, da med njimi kar pomladi. Letos v jeseni bi obhajal zlato mašo, katere se je zelo razveselil, pa je Bog sklenil drugače.

Dr. Blatnik se spominjam še iz časov Zveze Fant. odsekov, ko je prihajal na zvezne se-

stanke, ki so bili pri Sv. Jožefu nad Celjem. Večkrat sem ga obiskal med vojno na Rakovniku in mu prinesel kako sporočilo, katero je on oddal naprej. Pri tem so ga enkrat zaprli kot vohuna. Po višem posredovanju je bil izpuščen.

Srečevala sva se v Peggezu pri Lienz in v Spittalu ob Dravi kjer je vodil taboriščno pisarno. Tam so izdajali Novice in Domovina v taborišču. Tudi tukaj je svojo skrb posvetil tisti mladini, za katere se nihče ni brigal. Imel je zanje načelna predavanja, priredil izlete n. pr. k Sveti Krvi, k Sveti Hemi itd. Ob nedeljah jim je dal pripraviti večerjo iz paketov, ki jih je prejel od svojih sobratov iz Amerike. Tudi oblekel jih je. — Fantje so delali šoferške izpite pred avstrijskimi oblastmi. Denar za takse je oskrbel dobi dr. Blatnik. Bil je zvesti sin Sv. Janeza don Bosca in je po njegovem vzgledu skušal postati vsem vse. Pa žal, ni žel priznanja. Tega ni nikdar iskal. V zahvalo so mu metali polena po noge.

Naj blagi dr. Blatnik počiva v miru božjem. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu. MG.

Svetovnonazorska pot Ivana Cankarja

Pod tem naslovom je napisal dr. Vladimir Truhlar v ljubljanski Družini (16. 6. 1976) članok, iz katerega izpišujemo glavne misli.

Leposlovnici kritiki zadene pri določanju svetovnega nazora Ivana Cankarja nehoti najprej na njegovo notranjo vero, smisel za pravost. Izražajo jo mesta o skritem oltarju v notranjosti, pred katerim darujejo čiste misli; o veri, ki je že od vsega začetka kar sama po sebi vzkliła v srcu ter ga vsega prepojila; o srcu, ki je pravičen in nezmotljiv sodnik.

Ivanova besedila o tej prvinski veri v otroških letih jemlje njegov bratranec Izidor Cankar, ki je med leposlovnimi kritiki najbolj pristojen za opredeljevanje pisateljevega svetovnega nazora, resno: "Bog je bil pesniku od zgodnje mladosti preplel srce in se ni dal več odtrgati od duše".

Kritični čut za poštenje povzede pisatelja najprej iz katove

Pri tej naši borbi se pa ne bomo dali ustrahovati z različnimi grožnjami "simboličnega (exemplarnega?) rušenje" naših domov v Torontu, ker se dobro zavedamo, da bi nam taka nasilstva v civilizirani Kanadi dala samo ugled, ker bi potrdila to, kar mi že 30 let pripovedujemo: DA JE KOMUNISTIČNO NASILJE NAJVEČJA NEVARNOST SVOBODNIM, DEMOKRATSKIM NARODOM.

UREDNISTVO

lišstva domače hiše v svobodnemiseltvo. 21. marca 1893 piše materi: "Ljuba mati! Danes je Vaš god. Jaz vem, kako Vi mislite o meni: da sem lahkomiselna, malovreden človek, kateri samo na tisto ne misli, kar bi bilo treba, na drugo vse". A sam da ve, da ima "boljše srce" in "boljšo pamet", kakor ju imajo "drugi ljudje". To da vesta samo on in Bog. Da se je že kdaj vprašal, če se v tem prepričanju na moti, pa da mu je "nekaj dejalo", da se ne moti.

Ko pride 1896 na Dunaj, ne vstopi v liberalno akademsko društvo "Slovenija", pač pa na "bruceškem večeru" krepko po njem udriha in meče pred člane kopo "resnic" o neresnosti družstva; kot je bil prej prepričan, da je bila resnica, kar ga je vodilo v svobodomiseltvo, tako je zdaj prepričan, da je resnica, ki ga oddaljuje od njega.

Pa tudi v svobodomiseltvu doma se mu iz večje razdalje, z Dunaja, pokaže vse mogoče, kar ga močno odbija. Gabi se mu zlaganost, gabi se mu surovost, podlost ...

Ivan Cankar je bil proletarski otrok. Tudi pozneje je na sebi doživljal in na drugih gledal, kaj je krivični družbeni red. Tudi ta rod je bil del nepoštenja, ki se mu je pisateljevo globinsko — verskonravnostno jedro nujno moralo upirati. In v upor so bile hkrati težnje materialističnega socializma. — 1907 sprejme Cankar celo kandidaturu — socialdemokratske stranke pri državnozbornskih volitvah. Čeprav pa je bil v stranki, ki je imela za svoj miselni temelj marksizem, sodi Izidor Cankar, "da so bile miselne podlage marksizma pesniku po naravi in dejansko tujje, da je njegov življenjski nazor bil preširok, da bi ga bilo mogoče vtakniti v formule marksistične filozofije, in da jedro njegovega oznanila, ki ga je prinašal Slovincem, ne le ni skladno z materialistično filozofijo socialne demokracije, marveč da ji je tudi nasprotno. Če oznanja zgodovinski materializem vsemoč ekonomskih razmer, oznanja Ivan Cankar zmagoslavje duha; če pričakuje marksizem rešitve človeku iz srečno izbojevanih razrednih

nasprotij, jo pričakuje Ivan Cankar iz prebujene posameznikove vesti. To sta dve v osnovah si nasprotni naziranjji . . . Zgodovinski materializem je bil pri Ivanu Cankarju površno prevzet, nezodviljen in se čep ravno ostaja pesnik še nadalje socialist, po 1. 1909 pri njem ne pojavlja več".

Cankarjeva odprtost v neskončnost in večnost se je po sarajevskem obisku pri nadškofu Stadlerju in bratu Karlu (1909) vidno poglobila, njegovo tleče ravnostnoversko jedro se je vse bolj razplamtevalo in določneje opredeljevalo v kršćanstvo. "Kjerkoli in kadarkoli — nekje in nekda mora biti drugo življenje, mora biti popolnost božja . . . Paradiž je bil in je; in zato, ker je, ga bo nekoč gledalo to željno oko".

Ko Ivan Cankar v istem razglabljanju primerja "lepoto" z Bogom, primerja seveda hkrati: Boga z "lepoto"; "Lepota je kakor Bog. Večna je in neskončna, neobsežna in neobsežna. Luč prepleta v tisočkrat tisočeriš žarkih vse vesoljstvo; sije v soncu, luni in zvezdah, diha v zraku, roma z vetrom; prodira kamen, živi v rastlini, živi in človeku. Lepota je kakor Bog; povesod in nikjer je ni utelešene, v popolnosti izražene, tako da bi hrepenenju na slutnji ne bilo več prostora . . . Sree človeka siromaka jo slutiti in je išče, slutijo in iskalo bo na vekomaj".

S 35 leti se Ivan Cankar črti "starca". A po Izidorju Cankarju so bila prav zadnja pisateljeva leta "zadnja oblika njegovega duševnega razvoja in z njo doseže Ivan Cankar tudi najvišjo stopnjo svojega pisateljskega mojstrstva". Večnost, Bog, Kristus vse bolj vstopajo v to mojstrstvo.

Ivan Cankar na svoji življenjski in umetnostni poti vse več govori o "neumrljivem hrepenenju", o "vstajenju", o "poveljanju", o "Bogu". Zato bi bilo "nespametno misliti", poudarja Izidor Cankar, "da se Ivan Cankar tolikokrat zgolj lahkomiselno igra z odgovorom, na ta zadnja vprašanja človekovega bitja, da zgolj lepo besediči, ko se bavi z najtežjimi nalogami človekove misli; to so dejanska rezultati njegovoga osebnega

... ŠE NEKAJ MISLI OB SLOVESU OD POKOJNEGA G. F. BLATNIKA SALEZIJSKEGA DUHOVNIKA ...

V ponedeljek po božiču je bilo truplo prepeljano v zavodsko kapelo. Ob 9. uri je bila sveta maša, zvečer ob 8. uri skupna molitev, čez dan pa so prihajali številni prijatelji, da se poslovje od njega. Prišle so skupine iz Clevelanda, New Yorka, Connecticuta. V torek ob 11. uri je bila sveta maša, ki jo je daroval patersonski škof ob asistenci čez 60 duhovnikov. — Charles Ceglar, salezijanec, se je najprej v angleščini potem pa v slovensčini zahvalil Bogu

za vse dobrote, ki jih je pokojni prejel od Njega in skazoval drugim v svojem življenju. Po maši je govoril od oltarja g. Rogan in opozoril na sveto mašo, ki se bo darovala v slovenski cerkvi (New York) tretjo nedeljo v januarju v spomin pokojnika. Po opravljeni službi božji in poslovilnem obredu je duhovščina zapustila dvorano, Slovenci smo pa obstopili krsto. Pod vodstvom g. Miro Preglja so pevcji zapeli g. Blatniku drago pesmico Gozdič je že zelen . . . nato

Predstavniki Jugoslavije in zapadni tisk

Ko je bil Kardelj pred nedavnim gost vlade ZDA, so mu pripravili uradni sprejem, ki je bilo malo zaostajal za sprejemom, kakor jih dajejo predstavnikom držav. Toda Kardelj je odbil časnikarje, ker je imel na vsa vprašanja, ki so mu jih stavili, lakonsko izjavo "brez komentarja". V najbolj uglednih časopisih ZDA potem ni bilo nikakih poročil o Kardeljevem bivanju v Washingtonu — z izjemo poročila, da sta doživela dva časnikarje iz Kardeljevega spremstva bridko razočaranje. Dogo

vorila sta se s dvema ženskama, da ju bosta obiskali zvečer v hotelu. Prišli pa nista samo dve, ampak kar štiri. Ko so prišle v sobo, so z britvami prerzale telefonsko žico in časnikarja olajšale za 500 dolarjev ter potne liste.

FRANKFURTER ZEITUNG

Dec. 9, 1977
V Nemeškem parlamentu so končno odobrili sredstva za nabavo blindiranega Mercedes 600 za predsednika države in njegove goste. Tak auto so zaenkrat nabavile sledeče države: Saudi Arabia, Vatikan in Jugoslavija. Nemci si do danes niso privoščili tako dragega avtomobila, sedaj so pa bili radi teroristov k temu prišlijeni.

ALI VESTE:

• Hrvatski list "Hrvatska — Croatia" je začel izhajati v Buenos Airesu 1. novembra 1947 in je pred kratkim slavil 30 letnico izhajanja.

• Da so bili muzeji v ZDA obiskani 308.205.000 krat v letu 1971.

branskem zaporu "izdajal" narod nemškim in italijanskim fašistom komentiram:

Podpisani je 7. maja 1977, v imenu organizacij, ki jih zastopa poslal Austrijski Ambasadi v Ottawi specifično protest radi preganjanja 26 Korosčev radi "prekrškov" ob priliki manjšinskega štetja.

Frank Osredkar in prijatelji, ki jih ne štejem med "napredne" so priredili 19. novembra 1977. Koroski večer, — in to ne prvič.

Ta večer, na katerem je med drugim Slovenska mladina organizirala obštrno protestno peticijo proti Austriji, je dal čistega \$6.080.00 in dodatna darila posameznikov se prihajajo. Cela vsota je bila že poslana na Korosko v korist Slomškovega doma, kjer se nastanjeno dijak Slovenke gimnazije.

PETER URBANC

slovenska DRŽAVA

Subscription rates \$6.00 per year;
50¢ single issue.
Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by
Slovenian National Federation of Canada
646. Euclid Ave., Toronto 4.

Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvič v mesecu.

Letna naročina znaša: Za ZDA in Kanado \$6.-, za Argentino 375 pezov, za Brazilijo 90 kruzeyrov, za Anglijo 30 šilingov, za Avstrijo 53 šilingov, za Avstralijo 3.75 avstr. L., za Italijo in Trst 1.200 lir, za Francijo 900 frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

† Prof. Josip Mantuani

† Prof. JOSIP MANTUANI

Decembra sem šele izvedel, tik pred Božičem, da je 24. novembra nenadoma, tiho kot je živel, v 77. letu starosti odšel k Njemu po svoje plačilo g. prof. Josip Mantuani. Bil sem v novembru na operaciji, nato pa na okrevanju — in še smrt v družini, tako da sem bil za časno odtrgan od vsega vsakdanjega.

Spoznala sva se pobliže med vojno v Ljubljani, ko je bil njegov sin Marko star 6 mesecev, — za časa nemške okupacije. Pri Vebru sem poslušal kriminalno psihologijo, on pa nam je predaval v isti zvezi o kriminalistiki ...

Nenadoma sva se spet, slučajno na ulici, srečala v Padovi — v Italiji, kamor sem prispel z delegacijo iz slovenskega taborišča Monigo pri Trevisu, ki jo je vodil — župan K. Skulj iz Ribnice, ko smo prišli intervignirani na polje v svetlo angleške 8. armade proti vračanju v Jugoslavijo — ko smo zvedeli za slovensko tragedijo na Koroskem.

1948. me je begunska pot zanesla v Kapuskasing, v gozd v severnem Ontario, njega, njegovo ga. soprogo in sina pa v

Britansko Kolumbijo na univerzo v Vancouveru.

Končno sva se spet srečala v Torontu. Staro prijateljstvo je znova zaživelo in reči moram, da sta njegova svetovalna razgledanost in njegova filozofska razgledanost ter pripravljenost na sodelovanje z nasveti, predavanji, govori in zvezami mnogo pripomogli pri naši novi ustanovitvi organizaciji Slovenske Narodna Zveza v Kanadi in seveda tudi pri pisanju našega lista, ki je takrat nekako, ko je on prispel v Toronto, začel izhajati tukaj. Našli smo v njem svetovaleca, pomagača in večkrat tudi garača. Nudil nam je vse sile, saj je stal na stališču, da le delujočim je dana prilika za uspeh in napredek! Hvaležni smo mu danes za vse nasvete, vso pomoč in sodelovanje. — Pomagal pa je tudi dosti pri "Slovenian Discussion Club", organizaciji, ki je prirejala vsake tri tedne sestanke s predavanji.

Pozabiti pa tudi ne smemo, da se je močno ukvarjal z umetnostjo; — zapustil je lepo zbirko barvnih ter črno-belih slik iz Slovenije, Italije in Kanade, prav tako so pa bila njegova božična voščila umetnine — originalni, saj je bila vsaka osebna in drugačna. Pisal pa je tudi pesmi v slovensčini, nemščini, italijansčini in angleščini.

Večni je poklical k sebi markantno osebnost, ki je vedno pripravljena pomagati; — nikoli ni odklonil, za kar koli je bil naprošen!

Zahvaljujemo se mu za vse in se klanjamo njegovemu spominu. Naj mu bo lahko kanadska zemlja. On pa pravičen Plačnik. Njegovi soprogi, ljubljenci ga. dr. Ljudmila Dolar-Mantuani, in sinu Marku z družino naše iskreno sožalje.

UREDNIK S. D.

Med Slovinci

boste zraven pri zrebanju za nagrade udeležencev banketa.
Odbor SNZ

• **SAHISTI:** Čas je da se zbudimo iz spanja. Pripravljalni odbor za Slovenski šahovski klub vabi zainteresirane, da javijo svojo pripravljenost na sodelovanje. Ako ne drugega, bomo pripravili vsaj občasne turnirje. Telefonirajte ga. Leji Urbanc: 447-4332 - Toronto.

• **Savani v Torontu pripravljajo** za 19. februarja poseben večer v dvorani Marije Pomagaj na Manning ulici, posvečen razgovoru o potrebah slovenske mladine v Torontu in okolici. Pozdravljamo njihovo iniciativno, saj iz njih samih mora iziti klic po vsem tistem, za kar mislijo, da so prikrasani, po vsem tistem, kar pogrešajo, po vsem tistem, o čem so do sedaj le šepetali, a bodo tokrat javno

KOMPAS POTNIŠKA AGENCIJA

V letu 1978 smo glavni kontramtorji za že odobrene čarterje kanad. družbe za potovanje v Ljubljano. — Boeing 707 — Cena \$469.—

1. od 28. junija do 8. avgusta 3. od 12. julija do 8. avgusta
2. od 28. junija do 22. avgusta 4. od 12. julija do 22. avgusta

Prav tako smo tudi glavni prodajalci za Wardair potovanja v Zagreb z novim Do 10. — Cena začne z \$449.—. Zahtevajte popolno listo. Vse navadne, čarterse, mladinske in turistične karte za povsod. — Florida, Hawai, Karibsko morje. — Res prava strokovna postrežba za najem avtomobilov, davčne prijave, knjigovodstvo, potne liste in vizume.

Dr. Karel Žuček
Peter Urbanc, Notar

63A Bloor Street West
Toronto, Ont. — Tel.: 534-8891

ZA VSE

PRAVNE

ZADEVE

SE PRIPOROČA

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR

The Simpson Towers, 401 Bay St. Suite 2000 - EM. 4-400/

izpovedali. Izvedeli bomo, kaj manjka, kaj pričakujejo in kaj žele. Pričakujemo samo, da bodo na ta razgovor ("Panel Discussion") povabili čim širši krog slovenske skupnosti, to skupnost pritegnili v razpravo, saj prav tej skupnosti bi vsem ta klic Savanov naj veljal. Samo na tak demokratičen in javen način v duhu krščanske skupnosti in ljubezni, bo naša slovenska mladina lahko našla odziv za svoja dejanja in nihanja v slovenski skupnosti v Torontu. Ze obstoječe organizacije pa tudi delujoči posamezniki bodo tako lažje razumeli mladino ter ustvarili obojni skupaj most medsebojnega zaupanja, sodelovanja in napredka. Brez tega pa pač naša mladina ne more pričakovati razumevanja, sodelovanja, in podpore v današnji družbi, v kateri je toliko elementov, ki nas žele le razdruževati, ločiti in včasih celo zavajati. Prirediteljem k podvigu lahko samo čestitamo, od odgovornih ljudi v slovenskem javnem in cerkvenem življenju pa bi bilo pričakovati, da se z zanimanjem, odprtimi očmi in uspešji v velikem številu udeležijo teh razpravljanj!

Tako bomo naši mladini pokazali vero vanjo in upanje na njih boljše bodočnost v tej novi kanadski domovini.

(Opazovalec)

• **Gospod Janez Valant, oče še stih otrok, je pred Božičem umrl zadet od srčne kapli.** Star je bil 51 let. Ker je bil nekdanji domobranec in zaveden katoličan, je bil pokopan s krsto zavito v slovensko zastavo. Naj mu bo lahka kanadska zemlja. (V naslednji številki bo daljši opis njegovega življenja). Družini naše globoko sožalje!

• **SMUČARSKÉ TEKME** — Slovensko smučarsko OLD SMOKEY vabi slovenske smučarje na tradicionalne slovenske prireditve na snegu: 18. februarja Smučarske tekme; 5. marca Slovenski Dan. Zmagovalci dobe lepe nagrade. Letos imamo dosti snega, pridite!
"OLD SMOKEY"

• **Slovenka, Gospa Orena Perry je bila imenovana za podpredsednico finančnega oddelka pri "The Better Business Bureau of Metropolitan Toronto".** Ta ustanova ima 7.000 članov. Minimalna članarina za organizacijo je \$150.00. Gospa Perryjeva bo odgovorna za splošno administracijo in za finančni oddelek. — Želimo ji veliko uspeha, in še mnogo delovnih let, — in čestitke v dosegih novega in odgovornega mesta.

• **19. decembra lanskega leta,** je torontski dnevnik Globe and Mail objavil, da je bilo v Kanadi do leta 1972 več kot šestdeset raznih organizacij in društev, ki so bile kontrolirane od komunistov. Listine in dokumenti o teh komunistično orijentiranih organizacijah so bile dane emigracijskim oblastem, da so tako lahko vodili kontrolo o vseh tistih, ki so imeli kakršnokoli zveze in stike s temi društvi. Po omenjenih

imenih teh organizacij, lahko vidimo kako globoko in na široko se je že razpredla rdeča mreža med nami v Kanadi, najdemo jih na univerzah, med delavskimi zvezami in zlasti med etničnimi skupinami. Od jugoslovenskih društev sta omenjene sledeče skupine: "Canadian Yugoslav Cultural-Educational Association" in "Federation of Yugoslav Canadians". Dobro bi bilo izvedeti letos, koliko je sedaj med nami takih društev, ki pod krinko bratstva rovarijo med Slovenci, v resnici pa sodelujejo z rdečim režimom doma. Verjetno dobivajo navodila in morda še kakšno podporo od njih. Čas je prišel, da se jih razkrinka, da jih bo vsa javnost spoznala.
I. A. P.

Hamilton Ont.

• **V nedeljo 8. januarja t. l.** smo v Hamiltonu dobili novega župnika. G. Karel Ceglar je prevzel vodstvo naše župnije Sv. Gregorja Velikega od g. Ivana Doberske, dosedanjega župnika, ki je iz zdravstvenih razlogov odstopil. Veseli smo, da se je g. Ivan odločil, se vedno ostati med nami in nadaljevati s prosvetnim, glasbenim in šolskim delom. G. Ivanu Dobersku se ob tej priliki zahvalujemo, obenem pa upamo, da mu bo zdravje dopuščalo, da bo med nami nadaljeval s svojim delom.

Naš novi župnik g. Karel Ceglar, je pa med nami že tudi dobro poznan, saj je hodil med nas, še ko je bil v Quebecu in vodil duhovne obnovne ob večjih praznikih, ravno tako nam je pomagal, ko smo gradili naše kulturno in versko središče.

G. Karel Ceglar, želimo Vam mnogo uspeha pri težkem in odgovornem delu vodstva slovenske župnije Sv. Gregorja Velikega.

• **Ponosnimo na naš hamiltonski športni klub "Slovenija".** Pod dobrim in trdim vodstvom g. Jožeta Cerneliča, so naši mladi fantje tokli v odbojki ontarijskega turneja lige B ostalih sedem klubov in dosegli prvo mesto. Obenem so se tudi kvalificirali, da se bodo letos pomerili z najboljšimi v Ligi A. Naši mladinci ki so, Marko Cerar, Frank in Miro Pinter, Dany Demšar, Steve Cruickshank, Ivan Horvat in John Zupančič, so tolikrat godrnjali na svojo sposobnega voditelja, Jožeta Cerneliča, ker ni bil nikdar zadovoljen, ko so imeli vaje. Upam da ste sedaj spoznali, da brez trdega dela priti na prvo mesto ni lahka pot, ogromno težkega truda, požrtvovalnosti in samozatajevanja je potrebno. Ali vse to se tako hitro pozabi, zlasti če je kronano z uspehom in to ste vi dosegli. Prvaki ste. Ponošimo smo na Vas.

Chicago

• **V soboto 10. decembra je bil** tudi letos v Muzeju za znanost in industrijo prikaz slovenskih običajev. Videli smo lepo okra-

SAFER SNOWMOBILING STARTS WITH A DRIVER TRAINING COURSE

ONTARIO PRIPOROČA NASLEDNJE ZA VARNEJŠO UPORABO SNEŽNIH AVTOMOBILČKOV ('SNOWMOBILES')

Uporaba snežnih avtomobilov je postala vsakodnevno življenje za mnoge prebivalce Ontaria, ker je ista zdrav in zadovoljujoče sport. Je pa večkrat tudi potreba v oddaljenih krajih ali celo slučajno nesreč in podobnih nezgod.

Sedaj se lahko vi in vaši člani družine naučite varne uporabe snežnih avtomobilčkov od usposobljenec s pomočjo voznških tečajev, ki jih nudi Ontario Federation of Snowmobile Clubs (OFSC) v zvezi z Ontario Safety League in vašim ministerstvom za Transportation and Communications.

Tečaj je pripravljen za mladino v starosti od 12 do 15 let in za osebe stare 16. let in več, pa nimajo ontarijske "Motor Vehicle Driver's Licence". Vsi, ki tečaj uspešno končajo, dobe spričevalo o njihovi usposobljenosti, ki pa mora biti overovljeno kot vozač snežnega avtomobila (Snowmobile Operator) z dovoljenjem v kate-

remkoli MTC izpraševalnem centru za vozače, za ceno \$2.00.

Za vse podrobnosti o OFSC tečaju za vozače, stopite v stik z OFSC Driver Training Office, R. R. No. 1, Jordan Station, Ontario L0R 1S0
Telefon (416) 562-4922.

BREZPLACNI PRIROČNIK

Dobite si brezplačno novo knjžico z naslovom: "Snowmobiler's Handbook" — s vsemi predpisi, ki zadevajo snežne avtomobilčke, varnostne nasvete, navodila o označenih poteh, o znamenjih, informacije o tečajih za vozače, tabele o mrzlem vetru in temperaturi (windchill factor chart) in o drugih potrebnih stvareh, — od kateregakoli MTC centra za polaganje izpitov za vozače ali urada, ki izdaja voznška dovoljenja. Na razpolago od srede decembra lani.

James Snow,
Minister of Transportation
and Communications

William Davis, Premier

Province of Ontario

Naj bo razveseljajoče sporočilo "Slava Bogu na Višavah in na Zemlji mir ljudem, ki so Blage volje", ki se spet sliži z betlehemskih poljan in naj postane nov navdih obdobja miru in ljubezni.

Naj OTROK iz BETLEHMA blagoslavlja Vas in Vaše družine in naj Vas vodi skozi Novo leto.

STEPHEN B. ROMAN
Chairman of the Board

DENISON MINES LIMITED

TORONTO, CANADA

šeno slovensko božično drevo, katerega je s svojimi sodelavci okrasila gr. Metoda Fisinger. Predstavljen je bil slovenski božični večer, prišel je tudi slovenski svetilnik Miklavž z angelji in rogatci. Miklavž je dobil letos novi ornat, angeljci in parželjni so se tudi postavili v novih kostumih. Nastopila je tudi slovenska folklorna skupina S.A.R.C. in pevski zbor fare Sv. Stefana. Vsa prireditve je bila pod sponzorstvom fare Sv. Stefana.

• **V nedeljo 11. dec.** se nam je Miklavž s svojim spremstvom predstavil tudi v svetoštan-

škem centru. Bila je prav lepa udeležba. Angeljci so zarezali in zapeli iz dr. Gerzincičeve opere. Mi angeljčki smo mladi, nas Bogec rad ima, rogatci pod vodstvom dr. Andreje Fisingerja so tudi zapeli svoje vrazje melodije. Miklavža je letos prav lepo predstavil g. Bojan. — Veseli smo ga bili. — Sledilo je obdarovanje mladih in starih.

• **Slovensko Silvestrovanje** je tudi lepo uspelo ob polni dvorani. Kuhinjno je imela v oskrbi ga. Pepca Amon. Folklorna skupina S.A.R.C. je podala nekaj lepil narodnih plesov in venček narodnih pesmi ob sodelo-

vanju ge Corinne Leskovar in g. Jazena Arka. Igrl je orkester Tivoli.

• **V farni cerkvi smo dobili nove** vočne naprave, ki pridejo vsako nedeljo do polne veljave, zlasti ob Mladinskih mašah. Tudi notranjost farnege Centra je dobila novo lice.

• **Božične praznike** smo prav lepo obhajali. Slovenski pevski zbor se je pod vodstvom g. Alfreda Fisingerja in g. dr. Lojzeta Arko prav dobro postavili. Peli so Mavovo slovensko Pastirska maša in še druge znane božične pesmi.

"NEKATERE (SLOVENSKE) HIŠE V TORONTU BI BILO TREBA PORUŠITI..."

Za Novo leto smo na TV programu "Yugoslav Caravan" slišali Pohorskega Brkocelja, ki je pozival Slovence v Torontu, naj po Kanadskem indijanskem vzgledu ob novem letu zakopljejo "vojno sekuro" in živijo naprej v miru in slogi... Nehote nam prihajajo na misel verzji južnobratskega pesnika, ki v pesmi "Patak i žaba" pravi takele:

govorilo patak o mlini mira, i da niko nikoga ne smije žalit; svaki ima pravo, da svobodno živi, ne smiju se dirat oni, koji nisu krivi.

Jedan žabac mali poblize je stao, patak ga uhvatilo i ga je progutao.

Brkoceljeve besede, ki so zvele še dokaj iskrene, bi končno v božičnem duhu (tukaj v Kanadi, doma ne, ker tam Božiča sploh ne priznajo!) imele smisel, če ne bi par dni popreje v nekem lističu "Dnevnik" v

decemferski izdaji za 1977 leto na str. 29 v članku "Kakor kruhove drobtine smo razmetani", ki ga je napisala ga. Danica Dolenc, brali med drugim: "Vsa dolga leta v novi domovini (Kanadi op.) nisem bogve kaj lepega doživela med našimi ljudmi — največkrat grenka razočaranja pri klavernih poskusih za kulturno in iskreno delo med nami. Postala sem žalostna ob spominih na vsa ta doživljanja in prev nič se mi ni dalo, da bi se še s kom srečala. Razmišljala sem — zakaj, čemu vse to? Morda pa ima Slovenec iz Toronta prav, ko pravi: "NEKATERE HIŠE V TORONTU BI BILO TREBA SIMBOLICNO (exemplarno?) PORUŠITI, saj prav iz njih prihajajo med nas vplivna hujskanja, ki nas speljejo drugega proti drugemu... Ali bo kdaj konec tega "kdo bo koga?" itd.

Take besede o rušenju domov nas ne presenečajo. Saj smo jih vedno doma od komunistov dostikrat slišali. Dokazujejo pa, da se je ofenziva, ki jo pisateljica označuje z besedami

"Kdo bo koga" iz prvotnih napadov na "belogardistično nesnago" in klevetanja poštenih in uglednih Slovencev v Torontu, katerim je podtikala dejanja neke izmišljene "črne roke", poostrija in frazo groženja "zmrznjenja" (t. j. pobijanja) in "rušenja nekaj hiš" in to brez kakršnegakoli poudarka ali vzroka s strani tistih Torontskih Slovencev, ki so v tridesetih letih svojega življenja v Kanadi dokazali, da so pošteno, lojalni državljani, ki so s pridnostjo in trdim delom te svoje hiše postavili.

Kako je mogla ga. Danica Dolenc kaj takega napisati? Pravi, da razmišlja, če morda tisti Slovencev v Torontu le morda nima prav, ko poziva k nasilstvu. Če je že tako dolga leta v Kanadi, bi vendar morala vedeti, da je hujskanje k nasilstvu po kanadskih zakonih kaznjivo dejanje, za katerega gredo ljudje tukaj v ječo. In to v imenu kulture! Saj naj bi listič "Dnevnik" bil nekaka "kulturalna" publikacija... Morda ne bi bilo napačno, če bi tukajšne

oblasti gd. Danico Dolenc vprašale, kdo je "tisti Slovencev iz Toronta", ki ima take dobre ideje, katere zagovarjajo in se jih poslužujejo le internacionalni komunisti, taki z dvema paske-saportoma, kot je to dokumentiral znani srbski pisatelj Bor. M. Karapandžić v svoji knjigi: Jugoslovensko krvavo proleće 1945 (Cleveland, Ohio, USA; Library Congress Catalog Card No.: 76 42909) v poglavju: Titov terorizem v Evropi. Morda bi pa "tisti Slovencev iz Toronta" lahko dal kakšne informacije, kdo je lansko poletje "porušil" tisto garažo na vzhodu Toronto, kjer so v eksploziji umrli trije Srbi — protikomunisti.

Tudi mi smo za mir. Toda ne za mir, kjer bi mi bili čevljev pod zemljo, komunisti pa na naših grobovih proslavljali svoje "zmage" na "izseljeniških piknikih". To je mogoče le v Titovi diktaturi, ne pa v svobodni, demokratični Kanadi.

Nebi izgubljali dragocenega časa in papirja z odgovorjanjem na taka barbarska izjavljanja, če nam nebi bila pri

srcu naša mladina, katero isti "kulturalniki" skušajo odtujiti od svojih staršev. "Ta stari bodo pomrli, ta mlade bomo pa mi "brainwašali", pa bo naših problemov enkrat konec", tako grozljivo filozofija. Pa se motijo, če mislijo, da so naši otroci tako neumni. Podcenjujejo inteligenco mladih, ki so bili rojeni in ki doraščajo v svobodnem svetu, kjer so se naučili misliti z lastno glavo. Ze v preteklosti so imeli priliko spoznati, kako komunisti lažejo: že 30 let so dosledno zatrjevali, da je pobitih dvanajststo domobrancev samo belogardistična propaganda. Danes so take trditve postavili na laž njihovih lastnih "zgodovinarjev" kot Kocbek, Strle, Džilas. Vedno trdijo, da se zanimajo samo za kulturo in šport. Pri tem pa pričakujejo, da se nihče "v politiko ne sme vtikati". Nihče, razen komunistov, seveda!

Dragi farizeji, pobeljeni grobovi: Pridite na dan s svojo barvo in jo na demokratičen način zagovarjajte pred javnostjo, če ste prepričani, da imate

komunisti boljše sistem. Če pa demokratičnega sistema, življenja in kritike ne prenesete, če se počutite bolj varne v nasilju, potem vam ne preostane drugega kot da greste nazaj, od koder ste prišli. S seboj pa odvete tudi vse svoje špijone in hujskače, plačane in naivneže. Pojdite nazaj v Titov "raj", katerega ste zapustili, a ga tukaj hvalite in zapustite deželo v katero ste "prijebali", a jo kritizirate. Bodite vsaj enkrat v življenju dosledni. Nihče si za vami ne bo brisal solz. S seboj pa nesite tudi svoje teroristične metode; potem bo zavladal v Kanadi spet mir, kot smo ga imeli pred vašim prihodom! Zdi se, da se komunisti iz zgodovine niso ničesar naučili, če še vedno mislijo, da jim bo nasilje v civiliziranem svetu prineslo zaželjene cilje. Zato jim svetujemo naj preberejo, kaj o nasilju piše njihov ideolog in "konvertit" Džilas, ki v knjigi "Vojna leta" pravi, da je celo Tit ob koncu leta 1945 v jezi zavpil: "Nehajte že s temi pokolji! Ali ne vidite, da se smrti že nihče več ne boji!" C.P.

IZSELJENCI KOROŠČEM V 1977.

Poglejmo ob vstopu v leto 1978, kaj so različne skupine in organizacije storile za naše brate in sestre na Koroškem.

Bralcem v presojo navajam najprej v svojem pregledu delo ene skupine, nato pa še delovanje drugih organizacij in posameznikov:

A: Slovenska Narodna Podpor-na Jednota SNPJ je v letu 1977 organizirala koncert "Koroške Danice" po USA in Kanadi z sodelovanjem Dr. F. Zwitterja, predsednika Koroške ZOS (Koroška OF), Slovenske Izseljenke matice in Društva za Kulturne izmenjave v Toronto.

V "Prosveti", glasilu SNPJ beremo v decembru 1977 poročilo: ... Zaključno poročilo o celotni turneji Danice glasi: z sodelovanjem Slovenske izseljenke matice in pet naših odsekov je ves skupiček od \$4.310.00 prejel naš šolski sklad. Kar je bolj važno je to, da smo podprli kulturno izmenjavo pri kateri je sodeloval talent iz Slovenske Koroške v Avstriji.

Kot odobreno 23. septembra 1976, smo odposlali že drugo kopijo resolucije o Koroških Slovencih.

Naš Clevelandski odsek je priporočil, da bi dali kak pri-spevek v gotovini za Koroško, zopet drugi so priporočili, da se obrnemo na članstvo za darila. Radi poziva članstvu ob priliki poplave v Johnstown glavni odbor zadeve ne priporoča.

Iz finančnega poročila je razvidno premoženje SNPJ od \$29 milijonov. Jože Hartman, predsednik komisije za manjšinska in izseljenška vprašanja pri SZDL Slovenije in član IO Slovenske Izseljenke Matice piše v Koledarju IM za 1978 v isti zadevi: "Po predavanju koroškega politika Dr. F. Zwitterja, ki je zastopal obe osrednji politični organizaciji na Koroškem je prišlo do telegrama v Celovcu tudi v korist tistih 26 mladih Korošcev, ki jih Avstrijske oblasti vlačijo pred sodišče samo zato, ker hočejo uveljaviti svoje pravice.

Pravi boj je bil v očitnem nasprotju s Slovinskem politično emigrantskim pisanjem, ki ni niti z besedo omenilo tega grobega obračunavanja z mladimi Korošči, ampak je prev v tem času pretakalo veliko črnila za vse drugo."

B: Hartman-ov odnos do politične emigracije je sila krivičen in naj zato kot "izdajalec", da nadajujemo v Hartmanovem žargonu, ki sem med vojno v italijanskih, nemških, ustaškem in celo domobranskem zaporu "izdajal" narod nemškim in italijanskim fašistom komentiram:

Podpisani je 7. maja 1977, v imenu organizacij, ki jih zastopa poslal Avstrijski Ambasadi v Ottawi specifično protest radi preganjanja 26 Korošcev radi "prekrškovi" ob priliki manjšinskega štetja.

Frank Osredkar in prijatelj, ki jih ne štejem med "napredne" so priredili 19. novembra 1977. Koroški večer, — in to ne prvič.

Ta večer, na katerem je med drugim Slovenska mladina organizirala obširno protestno petičlo proti Avstriji, je dal čistega \$6.080.00 in dodatna darila posameznikov se prihajajo. Cela vsota je bila že poslana na Koroško v korist Slomškovega doma, kjer se nastanjeno dijaki Slovenske gimnazije.

PETER URBANC

ZANIMIVOST IN LEPOTA SLOVENSČINE

Pod tem naslovom je pisatelj Mirko Javornik predaval na študijskem dnevu Lige slovenskih Amerikancev v Princeton Clubu v New Yorku, 19. novembra

Zaradi pomanjkanja prostora objavljamo le nekaj glavnih misli.

PLANINKO

Zadnjih nekaj let smo zlasti v tej deželi pričeli ustanavljanju raznih združenj, katerih hvalje vredna naloga naj bi bilo ohranjanje slovenske dediščine in slovenstva med Amerikanci našega rodu, posebno mladega.

Jedro te dediščine je predvsem naš svojski duhovni in umski svet, svet-notranje in nemimljive naše dragocenosti in lepote, ki smo si ga najprej ne zavestno, potem pa bolj in bolj zavestno ustvarjali in oblikovali skozi poldruge tisočletje svojega pretega obstanka v Srednji Evropi.

Prizadevanja za ohranjanje slovenske dediščine, se pravi, za nadaljevanje slovenstva, ne morejo izpolniti svojega plemenitega in potrebnega namena brez ohranjanja, učenja in znanja našega jezika. Edinstvenost te dediščine je moč do dna do-umeti, jo po njeni regnični veljavi ceniti in ljubiti samo iz trdnega znanja slovensčine, ki nam odina lahko odpre vsa vrata do njenih brezdanih, nemimljivih vrednot in lepote.

Ohranjati materiščino med našo mladino je v tujem svetu težko. Življenje neizprosno zahtevnosti zunanega obstanka ter vaba tvarnega povzdiga v njem se zdi, da terjajo, od nas odpušča lastnemu jeziku, s katerim si na videz ni moč pomagati nikamor in torej ničesar več ne služi.

Iz predsodka o nekoristnosti slovensčine, ker je to jezik neznanega števila ljudi nekje Bogu za hrbtno onkraj morja, se poraja zmotno prepričanje o nekoristnosti slovensčine, o njeni manjši, celo nikakršni vrednosti, nato pa še uodnejši občutek o splošni manjši vrednosti Slovencev kot naroda.

Žrtve tega so zlasti naši otroci, ki jih šola v novih deželah, a neupravičeno zaverovana v lastno vsevednost in vse-vrednost, pogosto ponižuje zaradi njihovega materinega jezika in rodu, da se enega in drugega začenjajo sramovati in oboje tajiti.

Na svetu je zdaj 158 samostojnih držav, od katerih jih 52 šteje manj ko dva in pol milijona duš. To se pravi, v tretjini držav na zemeljski obli govori njihov domači ali od sosedov izposojeni jezik manj ljudi, ka-

kor pa je nas slovenske besede. Za veličino in pomen katerega jezika ni važno, koliko ljudi ga govori, temveč, kaj je narod, ki ga imenuje svojega, v njem ustvaril ter sebi in drugim s tem dal.

Drugi predsodek: Slovensčina je jezik brez zgodovine in brez davnih pisanih izročil.

Vsak jezik je star toliko kakor narod, ki ga govori. Za ljudi se narod rodi s svojim vspomom v zgodovino, tedaj, ko je kdo o njem kaj zapisal.

O Slovencih je med prvimi poročal bizantijski zgodovinar Prokopij okoli leta 550 po Kristusu. Slovensčina je eden najstarejših jezikov, ki je po veliki selitvi narodov vzniknil sredi Evrope ter se pridružil njenim takratnim in bodočim.

Ce pisana dokazila veljajo za začetek zgodovine katerega jezika potem naš v tem ne zaostaja za drugimi. Tako naše dokazilo so Brižinski spomeniki med 970 in 980. Tako starega pisanega dokazila o svojem jeziku in slovu nima noben slovanski narod. Prvi primer angleškega pisemstva je iz konca 10. stoletja — kot naši zapiski iz Brižinj.

Umeščanje Karantankah vladarjev je potekalo samo v slovensčini, uradnem jeziku tega državnopravnega obreda 700 let pred letom 1414, ko je Ernest Habsburški sedel na koroški knežji kamen.

Slovensčina je že v začetku 16. stoletja igrala pomembno vlogo v evropski zunanji politiki. Rimsko-nemški cesar Maksimilijan I. Habsburški je za odposlanca na mogkovski dvor carja Vasilija III. izbral slovenskega plemiča Ziga Herberstena iz Vipave, ki je bil njegov prvi svetovalec za zunanjo politiko, ki v svojem delu "Rerum Moscovitarum Commentarii - Razlaga moskovskih zadev" pravi tole: "Tega pisanja sem se lahko lotil zaradi dvojega: prvič, ker sem vse sam skrbno raziskal, in drugič, zaradi znanja slovenskega jezika, ki mi je bil pri tem delu v veliko pomoč."

Cesarski odloki o pravici do nasledstva na avstrijskem prestolu so bili napisani in razlagani v prehu uradnih jezikih: nemščini, italijansčini in slo-

vensčini. Našim otrokom tukaj bi veljalo vcepiti prepričanje, da go več vredni, če znajo dva jezika. Njihovi sošolci in učitelji govore samo enega in še tistega pogosto slabo. Naši mladi jih lahko gledajo zviška in jim sem pa tja dajo vedeti, da so zabiti.

Se zadnji predsodek: slovensčina je okoren, preprost, zasošal, izraza lepe vsebine nespošoben govor.

Slovensčina je eden najpopolnejših, povedno bogatih, proznih in slikovitih zahodnih jezikov.

Dognanost, moč in lepoto slovensčine je pisatelj Javornik zlasti uvideval pri prevajanju iz tujih književnosti. Iz otoške in ameriške angleščine, iz francosčine, nemščine, italijansčine, špansčine, portugalsčine, kapa-lonsčine slovaščine, hrvaščine in srbsčine je poslovenil nad 30 romanov in vsaj 50 odskril del. V nobenem teh jezikov je ni bilo besede ali begednega sestava, ki jima ne bi mogel najti česa enako vrednega in mnogo-krat še boljšega našega. Izraz: prevajalec — izdajalec, translator — trator, tradutore —

tradjore za slovensčino ne drži!

Zaradi tega so mnogi naši prevodi istih velikih del iz svetovnega slovstva v primeri s tujimi, zlasti ameriškimi, močjstovine. Je neizpodbitno dejstvo, da ni naše, ne tuje lepote, ki je ne bi bilo mogoče prav in zadope povedati v slovensčini.

Naš jezik ima prenekatero posebnost in odliko, ki ga delata različnega, bolj samoraslega, bolj popolnega in boljlega od drugih.

Zaradi teh posebnosti in zapletenosti lastnega jezika se Slovenci zlahka, hitro in dobro naučimo slehernega tujega. Torej se slovensko znati splašča že zgolj zaradi tega, morda najbolj za razumnika.

Naš jezik je poleg vsega še spodoben, poščen jezik. V njem hudih kletev ni. Hudčič, vrag, preklet, strela ga udari itd. je skoraj vse, kar premoremo. S klevetami nas je obdaril še jugoslovanski balkan in "sveta" Italija.

Slovensčina, ki nam je bolj kakor vse drugo pomagala postati in ostati gamosvoj, zrel narod, je vredna naše zvestobe, ljubezni in ponosa.

SLOVENEČ, GLAVNI GOVORNIK NA EVROPSKI ŠTUDIJSKI KONFERENCI

Ameriški urad za mednarodne študije in programe in državna univerza v Omaha, Nebraski, sta lani sredi oktobra organizirala tridnevno Evropsko študijsko konferenco (European Studies Conference). Na zborovanjih je predavalo in razpravljalo nad sto strokovnjakov iz različnejših področij evropskih študij — od zgodovinarjev, sociologov in gospodarstvenikov do književnikov, glasbenikov in umetnikov. Poleg Amerikancev so se konference udeležili tudi strokovnjaki iz Kanadi, Havajskih otokov in več evropskih držav.

Dne 1. oktobra so se za uro in pol vse sporedne sekcije združile, tako da so se vsi zborovalci istočasno udeležili osrednjega predavanja pod naslovom "Evropski priseljenci kot graditelji Amerike", s podnaslovom "Od ameriške revolucije do vesoljskih programov".

Za to osrednje predavanje je vodstvo konference izbralo Slovenca dr. Edija Gobca, profesorja sociologije in antropologije na državni univerzi v Kentu, Ohio, in ravnatelj Slovenkega ameriškega inštituta — The Slovenian Research Center of America, Inc.

Naš rojak je podal zgosten pregled doprinosa številnih evropskih narodnosti, kjer je posebej podčrtal pomembno vlogo vseh tistih, ki jih je doslej zgodovina tako rada pozabljala. Pred važnim mednarodnim forumom je prepričljivo prikazal tudi vlogo slovenskih priseljencev pri gradnji in napredku Amerike. V literaturi in umetnosti, v znanosti in industriji, v glasbi in arhitekturi, pri gradnji zgodnjih misijonskih postojank in najstarejših letal in pri načrtovanju najmodernejših avtomobilov, podmornic in vesoljskih raket so igrali pomembno vlogo tudi Slovenci. Od Jeffersona, ki je obdvoval staroslavno karantansko demokracijo, do dr. Von Brauna, ki je bil močno zadožen svojemu slovenskemu zorniku, se nam razkriva nova čudovita podoba Slovencev kot graditeljev Amerike — in številnih drugih mogočnih držav.

Ob splošnem zanimanju in odobravanju udeležencev konference je govornik zaključil predavanje z besedami:

"Eccc America! Glejte, to je resnična Amerika, dežela, ki jo je slovenski priseljski pisatelj Louis Adamič tako pravilno de-

finiral kot NAROD NARODOV; Amerika, katere družbeno izgradnjo in poslanstvo je v današnjih dneh zajel ameriški škof James Rausch, sin slovenske matere in nemškega očeta, z besedami, ki niso samo opis,

ampak tudi geslo za vse ljudi dobre volje: NAROD NARODOV V DRUŽINI NARODOV! Prijetna je zavest, da v tem narodu narodov in družini narodov igrajo tako pomembno vlogo tudi Slovenci. S. R. C.

POMANJKANJE DENARJA, ANGLIJA

Danes je v "Royal Air Force" zaposlenih 84.500 mož in 4.500 žensk. RAF ima 1.300 letal za vojno uporabo in večanje, poleg tega imajo še stotine v rezervi. Seveda če primerjamo RAF z vesilami Združenih držav ali USSR, je RAF komaj shodila. Angleški letalci so svetovno znani kot najboljše izvežbani. Kvalitetno se njihova letala ne dajo primerjati, edino kar se lahko reče je, da so boljša kot so bila pred desetimi leti. Lahko duše rečemo, da bi precej zvišani proračun ozdravil vse njihove težave. Nobena umina ne bi dovolila da bi njeni člani delali tako dolge ure kot jih delajo profesionalci v gotovih odelkih v RAF.

Economist, Dec. 1977

Z. D. A.

Predsednik Združenih držav Amerike je v devetih dneh preletel 18.500 milj. Obiskal je Poljsko, Iran, Indijo, Južno Arabijo, Egipt, Francijo in Belgijo. Carterjeva administracija je, bolj kot katera prejšnja odločena, da dela za ljudske pravice po celem svetu. Predsednik J. Carter je objavil \$500 milijonov kredita Poljski za nakup hrane v Združenih državah.

• Za stoletnico prve naselitve Japoncev v Kanadi je imenovan Kanadski stalni odbor za zemljepisna imena na zasiedanju 7. oktobra 1977 v Banfu enega vrhov v Britanski Kolumbiji Manzo Nagano — kot je bilo ime prvemu znanemu Japoncu, ki se je naselil v Kanadi. Vrhn je visok 1.950 m in je nad jezerom Owikeno.

Iz slovenske zgodovine...

Domače plemstvo — Uvod v nadaljevanje

Doslej sem razpravjal o etničnem poreklu karantanskega plemstva ter nekoliko bolj natančno analiziral glavne politične premike v devetem stoletju, dočim me je opis pedinskih plemiških rodbin pripeljal tudi v deseto in enajsto stoletje. Po kratkem presledku, ko sem razpravljaval o poreklu besede knez in o Jezovi teoriji o skandinavskem izvoru Slovencev, bom nadaljeval z opisom plemstva, ki je živel in delovalo po slovenski zemlji od začetka desetega do srede trinajstega stoletja. Tako bom, da navedem nekaj podrobnosti, po kratkem orisu splošnega evropskega okvira govoril o razburkanem desetem stoletju, ko so sprva Madžari prvoga pol stoletja skoraj nemoteno pustošili po večini slovenskega ozemlja, nato pa bili pregnani in potisnjeni na da-

našnje madžarsko ozemlje, ter o nastanku Velike Karantanije, proti koncu istega stoletja in o njenem kmalušnjem razpadu v naslednjem stoletju. Sledil bo opis, kako so nastajale konce enajstega stoletja domače dinastične rodbine, ki so se borile med seboj za nadoblast v dvanajstem in trinajstem stoletju, kar je dokončno pripeljalo do razkroja Velike Karantanije in Karantancev in do nastanka posameznih slovenskih dežel kot Štajerske, Koroške, Kranjske, pozneje pa še drugih. Nato pa si bomo ogledali gospodarsko-socialni razvoj plemiških gospodstev, posebno njihovo subfevdalizacijo, ki je privedla do nastanka novega nižjega plemstva, ministerjalov in vitezev, in s tem ponovno odprla vrata Slovencev za vstop v plemiške vrste.

Evropske razmere

Konec devetega in začetek desetega stoletja je bila zelo razburkana doba za vso Evropo. Politična razdelitev države Karla Velikega na tri dele je konec devetega stoletja privedla do dokončne etnične razdelitve zahodne Evrope, na francoski in nemški del. Meje se bodo še spreminjale, teritorialni jedri obeh novih narodov in držav pa se bosta ohranila. Te in druge spodaj omenjene spremembe so oslabilo centralno moč vzhodno frankovskega vladarja, prinesle so pa več moči višjemu plemstvu posameznih vojvodin. Staro frankovski ali državno plemstvo, ki je igralo glavno upravno in centralizacijsko vlogo v karolinški državi, se je začelo spajati z domačim plemstvom tiste vojvodine, v kateri so izvrševali svoje uradne funkcije in ihneli svoje posestva, in tako začelo zasledovati interese svoje nove domovine. Posledice tega procesa, ki se je začel v drugi polovici devetega in se nadaljeval v prvi polovici desetega stoletja, je bila, da je začela vzhodnofrankovska država slabeti, stare plemenske enote, Bavarska, Saška, Frankonija, pozneje tudi Svabska in Lotaringija pa so se okrepile.

S smrtjo cesarja Arnulfa leta 899 je za več kot dvajset let prenehala delovati tudi centralna oblast, ki je združevala vzhodno frankovsko vojvodino. Njegov sin Ludvik je bil takrat šele šest let star, leta 911 pa je že

Bavarsko-karantanski poraz leta 907

Notranji šibkosti vzhodnofrankovske države moramo pridaati še zunanje sovražnike, ki so več ali manj ogrožalo njen obstoj. Taki sovražniki so bili Normani na zahodu in Madžari na vzhodu. Kot sem že omenil, so tako Bavarci in Franki kot Velikomoravci v svojih medsebojnih bojih klicali na pomoč Madžare, ki so prišli konec devetega stoletja iz Zakpatja v Panonsko nižino. Madžari so tako imeli najlepšo priliko, da so dobri spoznali obrobne dežele in slabosti svojih zaveznikov kakor tudi sovražnikov. In tako je prišlo leta 907 do katastrofalnega poraza bavarsko-karantanske vojske pri Bratislavi. V bitki 5. julija ni padel samo cvet bavarske in karantanske mladine, temveč tudi skoraj vsi svetni in cerkveni veljaki. Viri poročajo, da so bili med padlimi bavarsko-karantanski vojvoda Liutpold in njegov grofje, ter salzburski nadškof Teomar, freisinski škof Uto, in säbenski (birxenski) škof Caharija (F. Kos, GRADIVO, II, št. 32, str. 266-67). Poraz je pomenil popoln zlom vzhodnofrankovske obrambe na vzhodni meji. Petdeset let so Madžari po mili vilji gospodarili po

vzhodnih ravninah ob Donavi, Rabi in srednji Muri in od tu vpadali globoko v nemške in italijanske dežele, severno in južno od Alp. Njihova konjenica se je plemila do reke Rena in se preko in pustošila po Italiji od Alp na severu do Kalabrije na jugu.

Cepprav cenijo, da je bilo Madžarov le okoli 200 do 250 tisoč, dočim je štela vzhodnofrankovska država vsaj desetkrat več prebivalcev, so Madžari vendarle plenili po mili volji dobrih dežele in slabošni svojih zaveznikov. Pred zgodovinarji se pojavlja vprašanje, kako je bilo to mogoče in v odgovor navajajo najrazličnejše razlage. Med drugimi jih podčrta Grafenauer prednost, ki jih ima nomadska vojaška organizacija pred fevdalno. (ZGODOVINA, II (1965), str. 114-115). Madžarski deček je bil od rane mladosti povezan s konjem žejo in vojaškimi vajami. Nomadska konjenica se tako stalno vežba in je zbrana ali pa se hitro zbere. Fevdalna vojska pa je vezana na zemljo, to se pravi razpršena po vsej državi in v primeri z nomansko vojsko je v celoti pripravljen na vzhodni meji. Petdeset let so Madžari po mili vilji gospodarili po

B. C. NOVAK

madzarske. — Ta Grafenauerjeva razlaga gotovo drži. So pa še drugi razlogi, radi katerih so Madžari pol stoletja ustrahovali velik del zahodne Evrope. Z uničenjem Velikomoravske in Panonije ter s pokoljem bavarsko-karantanske vojske ni bilo na madžarski meji nobene vojaške zapreke. Zato so lahko Madžari neovirano plenili po nemških in italijanskih deželah, kjer so se nenapovedano in torej nepričakovano pojavljali na svojih iskrih konjih. Prezrti pa tudi ne smemo odsotnosti ali pa šibkosti centralne oblasti, ki ni

Posledice leta 907 za Slovence

Oglejmo si, kakšne so bile posledice madžarske zmage leta 907 za Slovence. Po zmagi so Madžari obvladovali vse ravninsko ozemlje severno, vzhodno in južno od osrednje Karantanije, približno isto površino, kot so jo posedovali Obri v drugi polovici osmega stoletja, predno jih je Karel Veliki premagal, njihovo zemljo pa razdelil na vzhodno mejne grofije. Vse te nekdanje Karolinške vzhodne marke so sedaj prišle pod Madžare. Na severu ob Donavi se je bavarska meja zopet umaknila zahodno od reke Anize (Ennsa), tako da je bavarski Traungau ponovno postal mejna pokrajina. Na vzhodu Karantanije so Madžari obvladovali ves ravninski svet, vključno ravnino srednje Mure ali graško kotlino vse do njenih zahodnih obronkov, to je skoraj večina Karantanske krajine, od tukaj pa vso slovensko ozemlje južno od Karavank. Karantanija je bila ponovno omejena na ozemlje, ki ga je imela v osmem stoletju pred obrskim porazom. Danes osrednje slovensko ozemlje je bilo najbolj prizadeto, saj je ob stari rimski cesti (Radgona, Ptuj, Celje, Ljubljana, Vogrsko pri Gorici, Furlanija) madžarska vojska plenila na svojih pohodih v Italijo. — Grafenauer je mnenja, da "Vogrsko" pri Gorici in "ogrska" (strada Hungarorum), ki vodi od tukaj dalje v Furlanijo, še danes spominjata na te pohode, če se zavedamo, da so Slovenci včasih pravili Madžarom Ogrri ali Vogri. (ZGODOVINA, II, str. 117).

Madžarska zmaga pa je bila zelo huda udarec za Slovence tudi v drugem širšem oziru. — Medtem ko so se druge vojvodine nemškega cesarstva krepile, je Karantanija izgubila mnogo svojega ozemlja, živovarila in se borila za goli obstoj. Radi tega pa je tudi zamudila ugoden čas, ko bi se še lahko močnejše povežala v teritorialno in samoupravno enoto. Gotovo je igrala madžarska zasedba obrobnih karantanskih pokrajin pri tem glavno vlogo, vendar so še drugi vzroki, da ni šel razvoj v to

Madžarski poraz leta 955

Cesar Oton I je ponovno utrdil centralno oblast, kar mu je omogočilo, da je leta 955 na Leškem polju pri Augsburgu odločilno premagal Madžare. S tem so prenehali madžarski plenilni pohodi, Madžari pa so bili primorani v drugi polovici desetega stoletja, da so se omejili na Panonsko nižino, ki je še danes njihova domovina. Od leta 955 pa do konca desetega stoletja so nato Bavarci in Karantanci počasi ponovno osvajali stare pokrajine. Vendar to si ni zgodilo takoj po porazu leta 955, niti ni bilo osvajanje vedeno po enotnem načrtu ali iz enotnega središča. V večini primerov je bilo verjetno prepuščeno podjetnosti posameznih obmejnih plemiških rodbin in škofov, ki so zgubili važne dohodke in si jih skušali znova pridobiti. Zato so tudi salzburski nadškofje stalno vzpodbujali

bila zmožna organizirati širše obrambe ali pa vsaj predhodnega občasnega obveščevanja o madžarski nevarnosti. Normanski napadi na zahodu in medsebojni boji med Konradom I in upornimi vojvodi so gotovo tudi slabili, če že ne onemogočali, skupno obrambo. Radi vsega tega je morala vsaka vojvodina braniti svoje meje, kakor je pač najbolje znala. Vse gornje dejavnike je treba upoštevati pri razlagi zakaj je de-setrkat šibkejša madžarska vojska lahko skoraj nemoteno plemila pol stoletja po zahodni Evropi.

smer. Karantanija je bila slovenska pokrajina, plemiške družine pa so prišle od drugod. Domače slovensko plemstvo ni bilo dovolj močno, da bi absorbiralo novodošlo frankovsko in bavarsko plemstvo. Zgodilo se je prav nasprotno, tuje plemstvo je absorbiralo slovensko. Etnična različnost med večino prebivalstva, ki je slovenska, in novodošliim plemstvom je gotovo tudi pripomogla, da tuje plemstvo ni razvilo tako hitro nove domovinske zavesti kot v drugih istorodnih nemških vojvodinah. Saj se tuje plemstvo v Karantaniji do konca desetega stoletja še vedno čuti bolj povezano s svojimi rodovnimi interesi v Frankoniji in Bavarski kot pa s karantanskimi. Zato se je prva močna plemiška karantanska domovinska zavesti izkazala šele v enajstem stoletju, takrat pa so se pojavile tudi že sredobežne sile, ki so končno razbile Karantanijo na različne dežele.

Namesto, da bi se Karantanci trdnje povežali in dosegli samoupravo v času, ko je bila centralna oblast najbolj slaba, jih je madžarska nevarnost po letu 907 primorala, da so se še tesneje navežali na Bavarsko. Zgledalo je, kot da se je ponovilo položaja, v katerem so bili Karantanci pred stoletnimi leti, ko se je Borut moral radi obrske nevarnosti nasloniti na Bavarce.

Tudi po letu 907 vladajo Karantancem še bavarski vojvode celih sedemdeset let, in Karantanci se niso temu niti malo protivili. Liutpoldu, ki je padel leta 907, je sledil njegov sin Arnulf (907-937) kot skupni bavarsko-karantanski vojvoda, temu pa njegov sin Eberhard. Ko se je ta hotel osamosvojiti, ga je kralj Oton I odstavil, bavarski vojvoda pa je postal Arnulfov brat Bertold (938-947). — Arnulfova hči Judita pa je poročila Henrika, kraljevega brata, ki je po Bertoldovi smrti postal bavarski vojvoda Henrik I (948-955) kot prvi Sas. Tako je prišlo do krvnega sorodstva med bavarskimi Liutpoldinci in saško cesarsko rodbino.

li nemške vojvode in cesarja na odločilni pohod proti Madžarom, ki naj bi povrnil salzburski nadškofiji bogata posestva, ki jih je imela v Panoniji, do katerega pa ni prišlo. Iz Traungaua so bavarski plemiči osvajali nižino ob Donavi. Sprva so potisnili Madžare do Kremsa, nato do Wienerwalda. Tu se je meja ustavila do enajstega stoletja, ko so jo potisnili do reke Leithe (Litve). Sunki, da se osvobodil bivše slovensko ozemlje, so izhajali iz Karantanije in so bili usmerjeni v različne smeri. Prvi tak sunek je bil napravljen čez Ljubelj in je osvobodil ravnino mesta Kranja. Šele po letu 970 so Karantanci ovojili graško kotlino ob srednji Muri, Dravsko polje med Marjborom in Ptujem, celjsko kotlino, Dolenjsko in vzhodno Notranjsko. Ko so Bavarci dosegli reko Leitho v

začetku enajstega stoletja je meja med rimsko nemškim cesarstvom in madžarsko in hrvatsko državo potekala južno od Donave po Leithi do Wiener Neustadta, od tukaj pa po skoraj ravni črti do Radgone, to je po zapadnem robu današnje Gradišanske. — Od Radgone je potekala v ravni črti do Ptujia, od tukaj pa preko Maceljskega gorovja na Sotlo, ob Sotli do Sv. Petra pod Svetimi gorami, nato ob gričevju do Save pri Vidmu, preko Save ob spodnji Krki in ob gozdu, ki je obkrožal na severu Belo krajino do Kolpe, prešla Kolpo in ob južnem robu Natranjske dosegla Istro. Ob vzhodnem delu Istre je prišla

Velika Karantanija (976)

Ponovno osvajanje vzhodnih pokrajin in prepriji v cesarski rodbini so pripomogli, da je cesar Oton II (973-983) ustanovil leta 976 Veliko Karantanijo. Ko je zgoraj omenjeni bavarski vojvoda Henrik I leta 955 umrl, je bil njegov sin vojvoda Henrik II (955-976) šele štiri leta star in je namesto njega vladala njegova mati Judita, ki je bila iz mogočnega bavarskega vojvodskega rodu Liutpoldincev. Kmalu ko je Henrik do-rasel, je umrl njegov štiricesar Oton I in Henrikov bratanec Oton II je postal novi cesar. — Henrik je poskušal doseči, da bi mu cesar poleg novoosvojenih dežel prepustil še Svabsko. Tako bi prišlo ozemlje vse današnje južne Nemčije pod Henrikovo oblast, kar ga bi napravilo za najmočnejšega cesarja. Ker pa bi to oslabilo cesarjevo oblast, je razumljivo, da mu cesar ni hotel ugoditi. Henrik se mu je zato leta 976 uprl, cesar pa ga je ujel in ga dal zapreti, nato pa je južno nemške dežele na novo preuredil. Bavarsko in Svabsko je združil ter ju izročil svojemu nečaku Otonu Svabskemu, vzhodno marko ob Donavi, poznejšo Avstrijo, pa je izročil Babenberzonom, ki so jo nato upravljali 270 let. Od Bavarske je izročil Furlanijo, Veronsko marko in Karantanijo, jih združil ter izročil Liutpoldincu Henriku Mlajšemu (976-978) sinu bivšega bavarskega vojvoda Bertolda. Tako je leta 976 nastala Velika Karantanija. Še istega leta pa je ušel iz zapora cesarjev bratanec, bivši bavarski vojvoda Henrik II, ter začel veliki upor,

KLIC IZ ARGENTINE...

Na zborovanju pripadnikov Slovenskega državnega gibanja v Argentini je 15. avgusta v San Justo pri Buenos Airesu po maši za rajne predsednike in člane našega gibanja je predsednik SDG v Argentini g. prof.Vinko Logar v svojem govoru, poleg drugega ob zaključku približno nasledno važno misel: "Po grozotah druge svetovne vojne in krvave revolucije je narod ostal živ. Občutil pa je v novi ječi, ostal je predmet, kateremu močnejši s silo kuje njegovo zgodovino. Narod, ki se je po podludnem tisočletnem trpljenju povzpел kulturno, gospodarsko in socialno na tako visoko stopnjo, da se lahko postavi v isti red z ostalimi zahodnoevropskimi narodi, je politično ostal na stopnji. Kot da ne bi živel v času, čakamo pasivno, kaj se bo zgodilo, "pod" koga bo slovenski narod padel, ne vprašamo se pa "ob" kom bo slovenski narod na svoji lastni zemlji, v svoji lastni državi živel. Premalo vpijemo, premalo propagiramo slovenstvo v svetu. Res da je glas vedno močnejši, toda manjka nam združeni moči. Ni pa zadosten samo glas, potrebno je delovanje. De-

do reke Raše in po njej do Kvarnerskega zaliva in do Jadranskega morja. Tako je vsa Istra zapadno od Raše pripadala Karantaniji in z njo nemškemu cesarstvu. Meja je v tistem času obsegala več kilometrov širok pas, ki ni nikomur pripadal in bil pust in neobdelan. V tem pasu sta na severu ležali skoraj vsa Gradišanska in Prekmurje, južno od Mure pa vse ozemlje med gornjo in današnjo slovensko-hrvatsko mejo. Nekatere dele tega pasu so Slovenci ponovno zasedli šele v dvanajstem stoletju. S tem malim popravkom pa je nova meja postala meja med Slovenci in Hrvti in tako zarezala umetno etnično črto med notnim Karantanskim ljudstvom, ki je še danes kajkavsko na obeh straneh meje in govori skoro isti jezik to in onstran Sotle.

KNJIGE IN REVIJE

Carle Rogel, THE SLOVENS AND YUGOSLAVISM 1890-1914. East European Quarterly, Boulder. Distributed by Columbia University Press, — New York, 1977. East European Monographs No. IV. 167 strani.

Izid vsakega znanstvenega dela o Slovencih v kakem svetovnem jeziku pomeni novo afirmacijo slovenstva v svetu, posebno še, če izide v ZDA in ga prodaja priznana vseučiliška knjigarna Delo prof. Carole Rogel, ki predava zgodovino na Ohio State University in ki je tudi zelo dejavna v Društvu za slovenske študije, obravnava razvoj jugoslovanske ideje med Slovenci do začetka prve svetovne vojne. Njena študija, ki sloni tako na raziskovanja objavljenih virov in časopisov ter intervjuvov, posveča posebno pozornost predvsem slovenskim literatom ter politikom.

Snov je razdeljena v devet poglavij. Uvodno poglavje daje kratek oris slovenske zgodovine do 1. 1948 in je naslovljen: Iskanije narodne identitete. Leta 1884 do 1890 so označena kot "Začetek politične dejavnosti". Naslednja poglavja orišejo slovenske politične stranke: Slovensko ljudsko stranko, ki je iskala rešitev v trializmu; Narodno napredno stranko s slovenskim liberalnim nacionalizmom ter Jugoslovansko socialnodemokratsko stranko s socialistično nacionalno politiko. Posebno poglavje posveča letoma 1908 in 1909, kjer opisuje reakcijo slovenskih političnih strank na aneksacijo Bosne in Hercegovine. Obnovo razpravljanja nasprotnih stališč glede slovenstva, kot so bila predstavljena v preteklosti z imeni Vraz in Prešeren, obravnava v poglavju o kulturnem jugoslovansstvu. Balkanska vojna 1912-13 je vzbudila tudi med Slovenci dvome, da je njihova bodočnost samo v okvirju Avstrije. Radikalno stališče študentov in drugih neodvisnežev je obdelano v končnem poglavju: Nasproti rešitvi življenja Avstrije. V tem poglavju je citiran tudi del Cankarjevega govora, v katerem je strogo razlikoval med političnim jugoslovansvom ter kulturnim jugoslovansvom. — Med tem ko je zagovarjal prvega, je odločno zavrnil drugega.

Podrobneje strokovno oceno knjige bodo morali napisati opolkljeni zgodovinarji. Moje opombe se nanašajo na stvari, ki jih more opaziti tudi nestrokovnjak. Kljub prizadevanju avtorice, da bi podala slovenska imena v pravilnem pravopisu s streščami na cz, ji je to samo delno uspelo, in še pri tem se kaže nedoslednost. Slovence to ne bo toliko motilo, nevarnost pa je, da bodo ponavljali take napake ljudje, ki bodo knjigo porabljali, pa nima jo samim dovolj slovenskega šolanja, da bi mogli nedostatke sami popraviti. Bolj usoden je napačen prevod Prešernove Zdravice: "Največ sveta otrokom sliši Slave". Avtorica je to prevedla kot "more children hear the Slavic tongue than any other" namesto "the most of the world belongs to Slavic children" (p. 46). Prevod "realke" kot "real school" (str. 52 in 113) namesto non-classical secondary school ustvarja vtis, da so bile v Sloveniji tudi namišljene šole. Jeglič je postal nadškof šele, ko je bil upokojen, in ni nadomestil umrlega Missija. Missija je postal nadškof v Gorici (str. 44). Mahničev tudi ni postal škof škofije Krško, marveč Krk, ki je v Dalmaciji (str. 30 in 41). To bi bilo treba omeniti, ker sicer ni razumljivo, zakaj bi Mahničev vpliv na slovenskem splahnel. —dres

• Hrvatski opis pliberske tragedije "Bleiburska tragedija hrvatskoga naroda" (priredil Vinko Nikolič), ki jo je izdala Hrvatska revija v Muenchenu, je doživela že drugo izdajo. Druga izdaja ima tudi fotografijo spomenika pliberskim žrtvam, ki so ga odkrili 1. 1977. • Da je v ZDA 217 milijonov prebivalcev, in napovedujejo da bo to število naraslo na 262 milijonov do leta 2000. To seveda, če ne bo atomske vojne.